

Editie #2 Do-It-Yourself isolatie

Als eigenaar van erfgoed - van monument tot karakteristiek pand - wilt u zorgvuldige keuzes maken over verduurzaming. In elke editie van 'Ruimte voor duurzaam erfgoed' gaan we per thema in op achtergronden, kennisbronnen en voorbeelden. In deze tweede editie staat DIY (Do It Yourself) isoleren centraal. Waar haalt u kennis vandaan en wat zijn aandachtspunten? Er komt soms meer kijken bij isoleren dan u denkt, dus laat u goed informeren en adviseren!

In deze editie nemen we een kijkje bij Marjan Alberts en Theo Wöth in Nieuw Scheemda. Zij wonen even buiten het dorp in het open agrarische Oldambtster landschap in een rijksmonumentale Oldambtster boerderij. In de schuur heeft Theo zijn meubelmakerij.

Korte verdieping op isolatiekeuzes

Sjoerd van Soelen van de Monumentenwacht Groningen en Maarten Vieveen van het Erfgoedloket Groningen vertellen over wat er komt kijken bij het isoleren van monumenten. Belangrijk is een goed beeld te hebben van de technische conditie van het pand. Is het materiaal van goede kwaliteit en hoe staat het met vocht en ventilatie? Sjoerd: "Zijn muren op dit moment vochtig? Dan is het belangrijk eerst na te gaan waar dit vandaan komt. Vochtproblemen moeten vooraf worden opgelost, anders kunnen vervelende schades ontstaan."

Bijzondere kenmerken zoals ornamenten, versieringen of detaillering geven een afbakening aan isolatiemogelijkheden. Maar ook aan een spouw

die muren of houten balken droog ventileert. Keuzes voor de plek van de isolatie – buitenzijde, spouwmuur, binnenzijde – vallen samen met bouwfysische risico's. Door isolatie kan de vochtthuishouding in een kamer en door een constructie veranderen. Maarten: "Vocht zoekt de weg van de minste weerstand. Wat je niet wilt is dat door het verkeerd isoleren condens op de balkkoppen ontstaat en deze op termijn weggroten!" Ook de functie van de ruimte speelt een rol bij isolatiekeuzes: betreft het een natte ruimte, hoeveel wordt de ruimte gebruikt, is verwarming nodig? Per gebouw of ruimte kan de isolatieoplossing dus erg verschillen.

Lees verder op de achterzijde. ►

“Door verkeerd isoleren kunnen balkkoppen door condens weggroten.”

Meer informatie over isoleren vindt u bij:

- De stichting ERM heeft [verduurzamingsrichtlijnen](#) voor monumenten opgesteld;
- De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft veel [informatie over isoleren](#) ontsloten;
- [Monumenten.nl](#) geeft uitleg bij praktische vragen bij het isoleren van monumenten.

Raadpleeg voor uw situatie specifieke oplossingen bijvoorbeeld een onafhankelijke DuMo-adviseur.

In de praktijk: wonen en klussen in een Oldambtster boerderij

De Oldambtster boerderij is in 1884 gebouwd in opdracht van de familie Dijkema. De schuur is opgericht voor agrarisch gebruikt, het villa-voorhuis in eclectische stijl voor bewoning. In 1975 kwam het pand buiten gebruik, naast een gevelwijziging uit 1963 met daarachter een inpandige garage is het pand niet veranderd tot Marjan Alberts en Theo Wöth het kochten in 1996. Het had toen nog geen status als rijksmonument.

Marjan en Theo vertellen dat de boerderij er slecht bij stond: "Er was achterstallig onderhoud en geen isolatie. Overal stond condens op de ramen, het waaide behoorlijk door en er was bijna geen verwarming. Niet echt geschikt voor bewoning." Theo, die meubelmaker is, bouwde daarom een noodwoning waar het gezin 10 jaar woonde

Marjan: "Destijds hadden we het niet breed, de vaste lasten moesten laag blijven. Per moment keken we wat we konden doen." Ze startten met het wind- en waterdicht maken van

het pand, architect Kouwen ondersteunde. Het verkrijgen van de monumentstatus hielp bij de financiering, de gesprekken met monumentenzorg waren constructief. Er werd geen integraal plan gemaakt voor verduurzaming vertelt Theo. "Als meubelmaker kom ik wel eens ergens en ken ik mensen. Ik vroeg naar goede producten, of deze makkelijk te plaatsen zijn en wat ze kosten." Marjan vult aan: "En je nam veel brochures mee van beurzen. Ook sprong mijn vader bij wanneer het ging om esthetische keuzes, de bouwconstructie en tekenwerk."

De boerderij wordt geïsoleerd met een voorzetwand van houtskeletbouw (HSB). Tussen de houten regels wordt glaswol geplaatst (alleen PIR-platen onder de vensterbanken), met folies aan beide zijden. De binnenzijde werkt Theo af met zelf vervaardigde houten stijlpanelen. Theo en Marjan besteden extra aandacht aan ventilatie: de voorzetwanden hebben afstand tot de buitenmuur, deze spouw kan volledig 'doorwaaien' om condensatie bij de monumentale balkkoppen te voorkomen.

Een tip voor mensen die zelf willen isoleren van Theo en Marjan: "Besteed aandacht aan je goten! Een verstopte goot, schade of verkeerd gootdetail kan – zeker bij harde wind – zorgen voor water in je gevel. Dat kan desastreuze gevolgen hebben voor je het (isolatie)materiaal en schimmel in huis. Dat wil je niet!"

Meer weten over verduurzaming? Kijk op: [Erfgoedloket Groningen](#) en [Monumentenwacht Groningen](#)

Enkele feiten op een rij

- Oldambtster boerderij, Nieuw Scheemda
- Gemeente Oldambt
- Rijksmonument uit 1884
- Sinds 1975 woning met bedrijfsruimte
- Ambitie: bruikbare woning met zo laag mogelijke vaste lasten
- Uitvoering: 2002 - heden
- Energieverbruik voor verduurzaming (2000): onbekend
- Energieverbruik tijdens verbouwingen (2017-2024): tussen de €10.000 en €15.000,- per jaar (gemiddeld jaarverbruik: 4.150 kWh - inclusief 5.500 kWh opwekking; 7.100 m³ gas) en circa 50 m³ houtsnippers in de koudste maanden.

"Overal stond condens op de ramen, het waaide door en er was bijna geen verwarming."